

ТЕМА № 4 КРИМІНАЛІСТИЧНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ І ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ ТА СЛІДІВ ЇХ ЗАСТОСУВАННЯ

- 1. Предмет судової балістики та основні об'єкти балістичних досліджень
- 2. Поняття, класифікація ручної вогнепальної зброї
- 3. Характеристика слідів пострілу. Їх значення в ході розслідування злочину
- 4. Поняття та класифікація холодної зброї

- **РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА:**

- Криміналістика: підручник для студ. вищих навч. закладів / К.О. Чаплинський та ін.
Дніпропетровськ: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ; Ліра ЛТД, 2016. 380 с.

- **Сучасна система галузі** («Криміналістичне дослідження зброї, боєприпасів, вибухівок та слідів їх застосування») включає три підгалузі:
- ***дослідження вогнепальної зброї, боєприпасів і слідів їх застосування*** (криміналістична (судова) балістика);
- ***дослідження вибухових пристроїв (ВП), вибухових речовин (ВР) і слідів їх застосування*** (криміналістична вибухотехніка);
- ***дослідження холодної зброї та слідів її застосування.***

1. ПРЕДМЕТ СУДОВОЇ БАЛІСТИКИ ТА ОСНОВНІ ОБ'ЄКТИ БАЛІСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

- Термін **“балістика”** походить від грецького слова *“ballo”* – кидати, метати і привнесений у криміналістику з військово-технічної науки.
- **Основні об'єкти дослідження судової балістики:**
 - – **ручна нарізна та гладкоствольна зброя** (стародавня і сучасна);
 - – **окремі частини і приладдя зброї** (наприклад, магазин, затвор, рукоять, шомпол, протирка, кобура тощо);
 - – **боєприпаси та їх компоненти** (патрони, кулі, гільзи, пижі, капсулі, порох);

- **перешкоди зі слідами застосування зброї;**
- **засоби, пристрої, інструменти, використані для виготовлення зброї чи спорядження боєприпасів** (наприклад, злитки свинцевих і інших металевих сплавів, форми для штампування дробу або куль, напівфабрикати, заготовки, креслення і зліпки окремих частин зброї, а також різноманітний інструмент);
- **предмети зі слідами зберігання зброї** (наприклад, замасковані під схованки книги, дерев'яні бруски тощо).

- Під час дослідження зброї виникають різноманітні питання. Їх розв'язують шляхом проведення слідчого огляду та судово-балістичної експертизи.
- Завдання, що вирішуються під час балістичних досліджень, розділяються на дві категорії:
- **Ідентифікаційні;**
- **діагностичні.**

- До ідентифікаційних варто віднести:
- ототожнення зброї за стріляними кулями, гільзами, дробом (наприклад, – чи з даної зброї відстріляна куля, гільза; – з одного чи різних екземплярів зброї відстріляні дві кулі або гільзи, які виявлені в різних місцях тощо);
- встановлення групової належності зброї та боєприпасів, їх компонентів, частин (наприклад, – до якого виду чи зразку належать патрон, куля, гільза; – зі зброї якої моделі (системи) відстріляно дану кулю, гільзу тощо);
- ідентифікація шляхом установлення цілого по частках (наприклад, – чи були куля і гільза до пострілу частинами одного патрона).

• До **діагностичних** відносяться:

- визначення властивостей вогнепальної зброї та боєприпасів до неї (– чи є досліджуваний об'єкт вогнепальною зброєю; – чи є вогнепальна зброя справною і придатною для стрільби; – чи можна з даної зброї здійснити постріл без натискання на спусковий гачок тощо);
- встановлення окремих обставин застосування вогнепальної зброї (наприклад, – встановлення факту здійснення пострілу; – визначення напрямку і дистанції пострілу, місцезнаходження особи, що стріляла; – встановлення взаємного розташування зброї та перешкоди, кількості пострілів тощо).

2. ПОНЯТТЯ, КЛАСИФІКАЦІЯ РУЧНОЇ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

- **Вогнепальна зброя** — це механічний пристрій багаторазової дії, призначений для ураження цілі снарядом, що викидається енергією газів, які утворюються при згоранні вибухової речовини.
- Історія використання вогнепальної зброї починається з XIV століття, коли його було використано в битві при Кресі (1346 р., Кресі-ан-Понт'є, селище у Північній Франції, події під час Столітньої війни між Англією та Францією). Спочатку вона призначалась виключно для ведення бойових дій та пізніше з'явилась мисливська, потім спортивна зброя.

Ознаки вогнепальної зброї:

- 1) **вогнепальність**, тобто надання снаряду кінетичної енергії за рахунок високого тиску розпечених порохових газів, що утворюються при згорянні пороху
- 2) **наявність стволу** — трубки **для** спрямування снаряда і спалення вибухової речовини, **причому один кінець стволу герметично закритий** при пострілі.
- 3) **наявність пристрою для запалювання вибухової речовини**; в сучасній зброї використовується патрон з капсулем. Останній після удару по ньому ударником ініціює вибух порохового заряду;
- 4) **достатня уражаюча здатність**. Такі стріляючі об'єкти можуть бути заводського, кустарного або саморобного виготовлення. Разом з тим, іноді стріляючі об'єкти за зовнішнім виглядом і формою не схожі на зброю, але стріляють, мають уражаючу властивість і тому є вогнепальною зброєю.

КЛАСИФІКАЦІЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

- 1. За ступенем автоматичності :
- **Автоматична** (Стєчкіна (АПС), автомати М. Т. Калашникова (АК, АК-74););
- **Напівавтоматична** (Токарева (ТТ); М.Ф. Макарова (ПМ));
- **неавтоматична** - перезарядження і зведення затвору здійснюються вручну (револьвери, більшість мисливських рушниць, гвинтівки, карабіни (наприклад револьвер системи Наган).

- **2. За цільовим призначенням** – традиційно розподіляють на **бойову, мисливську та спортивну**. Дискусійним є питання щодо виділення як окремого різновиду цивільної зброї.
- До **бойової** зброї відносять: гвинтівки, карабіни, автомати, пістолети, револьвери тощо, котрі знаходяться на озброєнні армії, поліції та інших органів чи формувань;
- До **мисливської** — рушниці, карабіни, штуцери, котрі використовуються як для промислового так і для спортивного (аматорського) полювання;
- До **спортивної** — малокаліберні гвинтівки, пістолети, котрі використовуються під час тренування та спортивних змагань;
- до **цивільної** – пістолети, карабіни, рушниці тощо, котрі утримують громадяни на випадок використання з метою особистого захисту.

• **3. За способом виготовлення – заводська, кустарна, саморобна, перероблена.**

- **Заводська** зброя виготовляється в умовах промислового виробництва на технічно обладнаному підприємстві по відповідним державним або фірмовим стандартам.
- **Саморобна** зброя виготовляється, як правило з підручних матеріалів, іноді з використанням деталей заводської зброї без додержання якихось стандартів.
- **Кустарна** зброя відрізняється від саморобної тим, що вона збирається в майстернях, як правило, кустарями з використанням промислового обладнання. Іноді кустарну зброю важко відрізнити від заводської.
- **Перероблена** - це заводська зброя, яка має відхилення від стандартної, наприклад по довжині ствола. До такої відносять обрізи.

4. За кількістю стволів — **одноствольна** (пістолети, револьвери, гвинтівки, автомати тощо), **двоствольна**, **багатоствольна** (останні два різновиди більш характерні для мисливської зброї);

5. За калібром — **малокаліберна** (до 6,5 мм), **середньокаліберна** (6,5 — 9 мм) і **крупнокаліберна** (понад 9 мм). Наприклад, малий калібр (5,45 мм) має АК-74, середній калібр (9 мм) у пістолета «Форт», крупний калібр (45-й, що відповідає 11,43 мм) має модель «Армі» револьверу Кольта.

3. ХАРАКТЕРИСТИКА СЛІДІВ ПОСТРІЛУ. ЇХ ЗНАЧЕННЯ В ХОДІ РОЗСЛІДУВАННЯ ЗЛОЧИНУ

- Сліди пострілу залишаються: – на зброї; – на особі, що стріляла; – на частинах патрону; – на перешкоді, ураженій снарядом.

На зброї сліди залишаються завдяки нашаруванню продуктів згоряння вибухових речовин та складу капсулю. Основна їх маса виявляється у каналі стволу. Оскільки хімічний склад заряду визначає склад продуктів згоряння, це дозволяє експертним шляхом встановити марку порохового заряду та давність пострілу.

- **На особі, що стріляла**, сліди залишаються в результаті осідання порохових газів на руках, голові, інших частинах тіла та одязі. Дослідження одягу та змивів з частин тіла дозволяє визначити, що людина використовувала вогнепальну зброю.
- **Сліди на частинах патрону** (кулі, гільзі) утворюються внаслідок їх взаємодії з різними частинами зброї в процесі заряджання, пострілу та викидання гільзи.

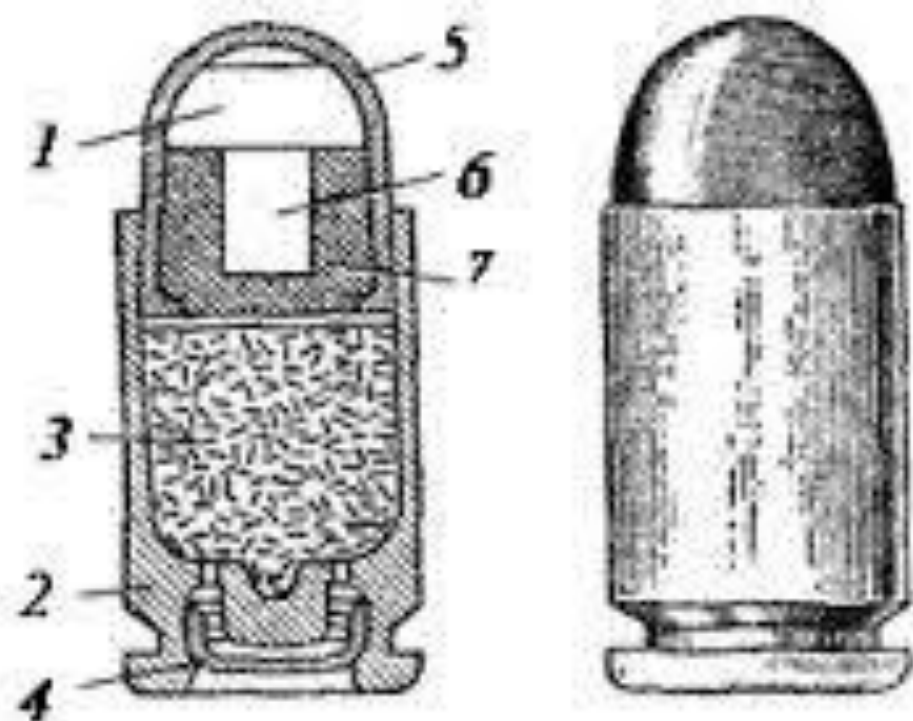

Рис. 6. Загальний вигляд та будова

9-мм пістолетного патрона:
1 – куля, **2** – гільза, **3** – пороховий заряд, **4** – капсуль, **5** – оболонка,
6 – сталевий сердечник,
7 – свинцева сорочка

4. ПОНЯТТЯ ТА КЛАСИФІКАЦІЯ ХОЛОДНОЇ ЗБРОЇ

- **Холодна зброя** – предмети та пристрої, конструктивно призначені та за своїми властивостями придатні для неодноразового завдання тяжких (небезпечних для життя у момент спричинення) і смертельних тілесних ушкоджень («ураження цілі»), дія яких заснована на використанні м'язової сили людини.

• **Для визнання конкретного предмету (пристрою) холодною зброєю він повинен володіти сукупністю ознак:**

- мати основне призначення – ураження цілі;
- наявність відповідних конструктивних особливостей уражуючого елемента (наприклад, для клинка – це форма, розміри, загострення леза, форма та розташування вістря відносно повздовжньої осі);
- наявність відповідних конструктивних особливостей рукоятки (зручність утримання; наявність, форма та розміри обмежувача) та з'єднання її з уражуючим елементом;
- міцність та пружність конструкції в цілому для можливості неодноразового ураження цілі.

- **Криміналістичні вимоги до холодної зброї**
- **Клинкова холодна зброя та комбінована холодна зброя з клинком**
- мінімальна довжина клинка — не менше як 90 мм;
- мінімальна товщина клинка — не менше як 2,6 мм;
- мінімальна твердість клинка, що виготовлений із вуглецевої сталі — не менше як 50 НКС (за відсутності ДСТУ, ТУ, якими встановлені інші значення твердості);
- мінімальна твердість клинка, що виготовлений із корозійно стійкої сталі — не менше як 45 НКС (за відсутності ДСТУ, ТУ, якими встановлені інші значення твердості);
- кут загострення леза — не більше як 30 градусів.

- наявність обмежувача одностороннього або двох стороннього сумарно не менше 5 мм або наявність пальцевої виїмки не менше 5 мм а якщо їх декілька то кожна не менше 4 мм.
- Довжина клинків визначається вимірюванням відстані від вістря до обмежувача (утику руків'я). Вимірювання товщини обуху проводиться у найтовшому місці клинка.
- Не відповідність хоча б одного з критеріїв автоматично виводить виріб з категорії холодної зброї.

- **Неклинкова холодна зброя**

- Проста ударно-дробильна зброя (монолітні предмети — кастет, кийки та ін.) повинні бути виготовлені з матеріалів, які забезпечують неодноразове застосування без пошкодження (руйнування) предметів.
- Складена ударно-дробильна зброя (предмети та знаряддя, які складаються із різних за функціональними властивостями частин — кистені, нунчаку та ін.) повинні бути виготовлені з матеріалів, які забезпечують неодноразове застосування без пошкодження (руйнування) предметів.
- З'єднання (мотузка, шнур, трос, ланцюг та ін.) складеної ударно-дробильної зброї повинні витримувати мінімальне навантаження на розрив — 100 н (10 кг).

• **За способом нанесення тілесних ушкоджень** холодна зброя розподіляється на:

• **Зброя безпосередньої дії поділяється на:**

- – клинкову (ножі, сокири, мечі тощо),
- – неклинкову (кастети, палиці, булави тощо)
- – комбіновану (кастети-ножі тощо).

• **Зброя опосередкованої дії на**

- – просту металеву зброю (ножі, списи тощо),
- – механічну металеву зброю (арбалети, луки тощо)

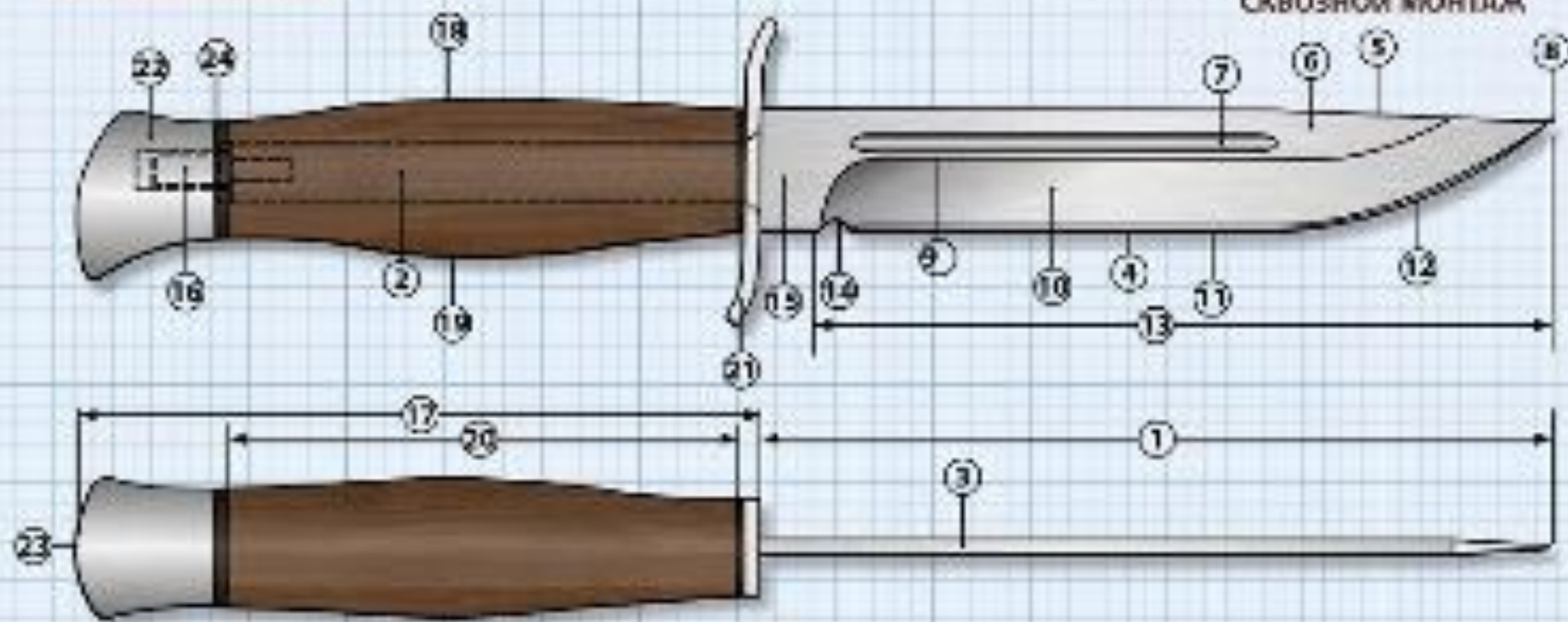
- **Клинкава** холодна зброя – предмети та пристрої, уражуючим елементом яких є клинок.
- **Неклинкова** холодна зброя – предмети та пристрої, уражуючим елементом яких є ударна частина (частини).
- **Комбінована** холодна зброя – предмети та пристрої, у яких в одне конструктивне ціле поєднані уражаючі елементи, характерні для різних типів холодної зброї (наприклад, кастет - ніж з клинком та ударною частиною).
- **Метальна холодна зброя** – предмети та пристрої, які призначені для враження цілі на відстані.

Не є холодною зброєю вироби господарсько – побутового, виробничого, спортивного та іншого призначення, які схожі з холодною зброєю за зовнішнім виглядом або конструктивно, проте не мають всього комплексу суттєвих ознак, притаманних холодній зброї, які наведені вище. Зокрема, не відносяться до холодної зброї вироби спортивного, бутафорського та сувенірного характеру, які суттєво відрізняються за своєю здатністю до ураження цілі у порівнянні з їх найближчими бойовими чи мисливськими аналогами.

243/130x20x2,4 мм

АНАТОМИЯ НОЖА «ФИНКА-2»

СКВОЗНОЙ МОНТАЖ

1. Клинок
2. Хвостовик
3. Обух
4. Подзазд / Заточка
5. Снос обуха
6. Головенье
7. Дюл
8. Острие / Носок

9. Линия спуска
10. Спуск
11. Рыжущая кромка / Лезвие
12. Подъем клинка
13. Рабочая / Боковая часть
14. Дупля
15. Пята клинка
16. Рымбы хвостовика

17. Рукоять
18. Спинка рукояти
19. Брюшко рукояти
20. Черен
21. Крестовина / Ограничитель / Гарда
22. Навершки / Затыльник / Тыльник
23. Торцев
24. Вставни / Проставни

Неклинковое оружие

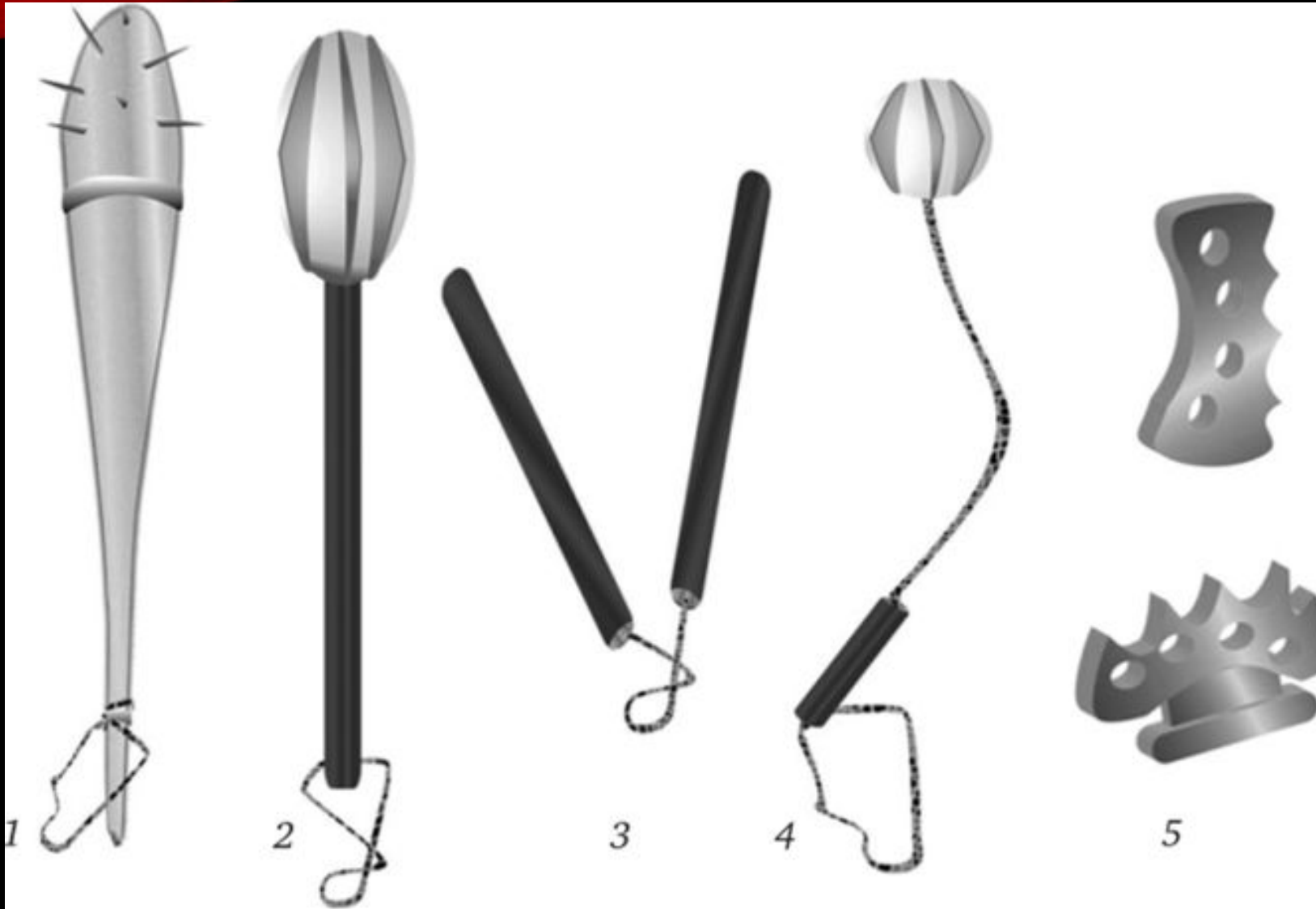
Ударно-раздрабляющего действия

BRASS

КОМБІНОВАНА ЗБРОЯ

МЕТАЛЬНА ЗБРОЯ

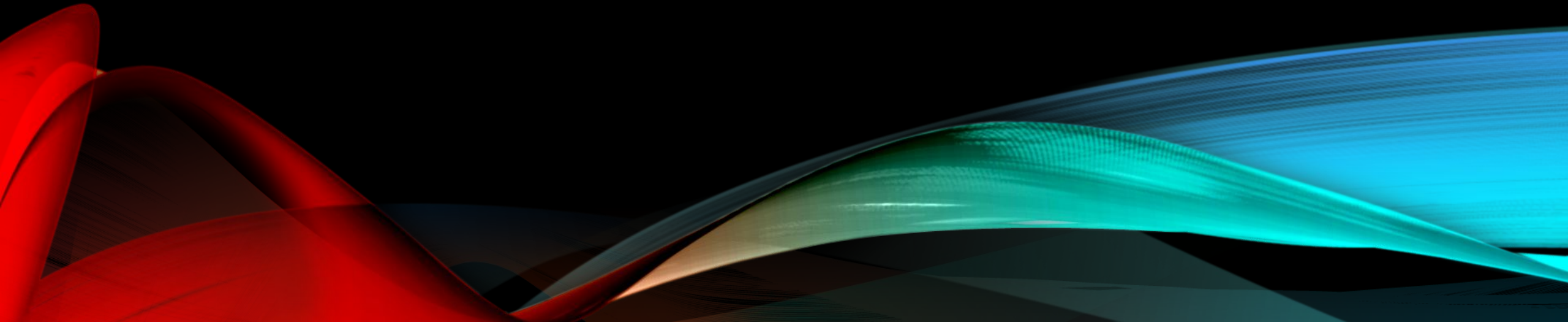

ЗА ЦІЛЬОВИМ ПРИЗНАЧЕННЯМ ХОЛОДНА ЗБРОЯ ПОДІЛЯЄТЬСЯ НА:

- 1. Бойову.** До бойової холодної зброї відноситься зброя, що призначена і придатна для смертельного ураження цілі при вирішенні бойових та оперативно-службових завдань державними та іншими легітимними військовими або воєнізованими формуваннями та знаходиться чи знаходилась в них на озброєнні;
- 2. Мисливську.** До мисливської холодної зброї відноситься зброя, призначена і придатна для смертельного ураження (в т.ч. добивання) звіра, в умовах промислового або спортивного (в тому числі підводного) полювання;

3. Кримінальну - до кримінальної холодної зброї відносяться виготовлені кустарним або саморобним способом предмети та пристрої, які призначені для завдання тілесних ушкоджень людині і не мають аналогів серед бойової та мисливської зброї.

За способом виготовлення поділяється на:

- 1. Заводську**, яка виготовляється в умовах промислового виробництва на технічно обладнаному підприємстві по відповідним державним або фірмовим стандартам.
- 2. Саморобну**, яка виготовляється, як правило з підручних матеріалів, іноді з використанням деталей заводської зброї без додержання якихось стандартів.
- 3. Кустарну**, яка виготовляється в майстернях кустарями з використанням промислового обладнання. Іноді кустарну зброю важко відрізнити від заводської.

За характером дії зброя буває:

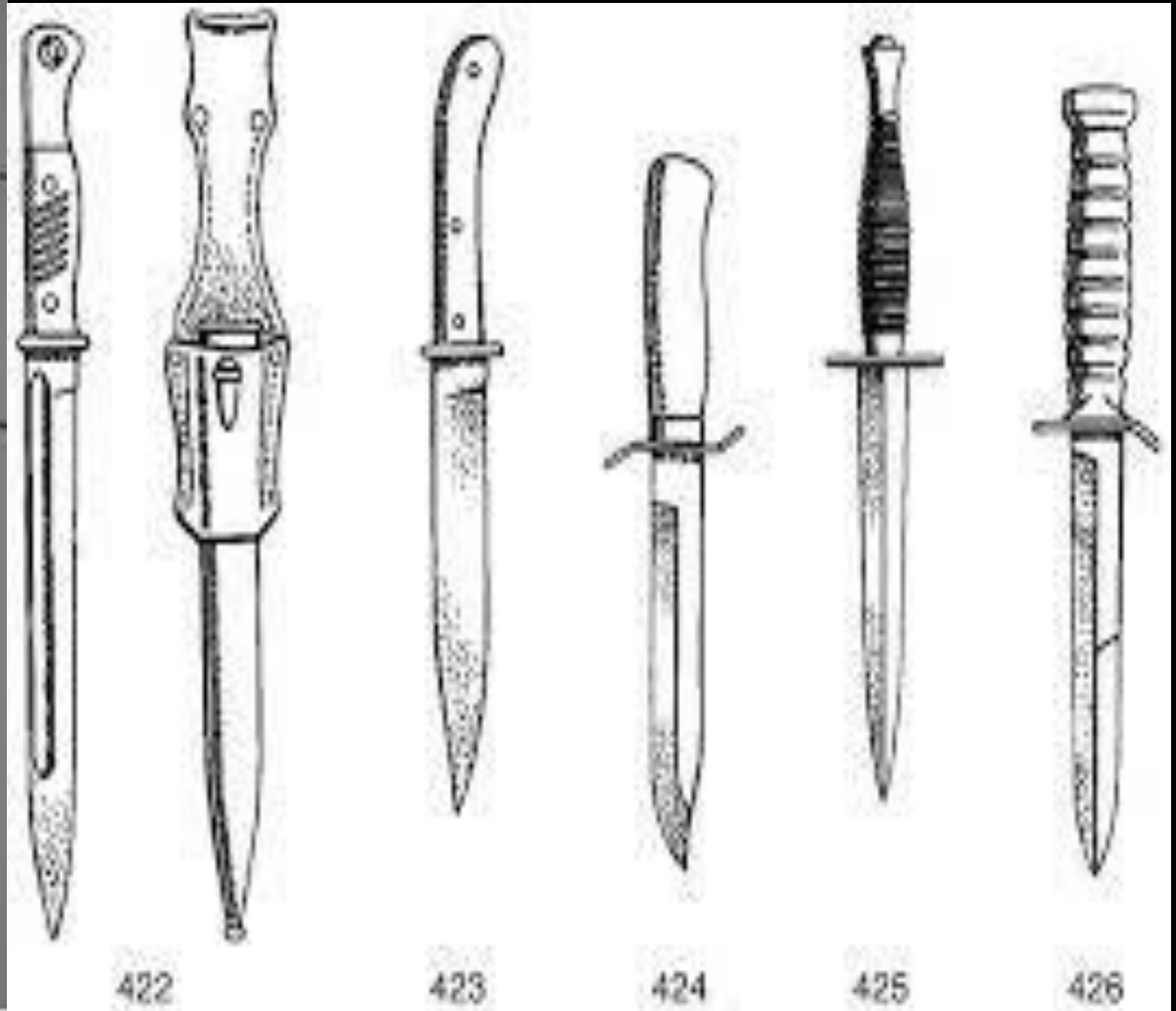
- колюча (шпаги тощо);
- рубляча (сокири, шаблі, тесаки, бойові топори тощо);
- колючо-рубляча (мечі);
- колючо-ріжуча (штик-ножі, ножі, кинджали);
- ударно-роздроблювальна (кастет, палиці, булави, нунчаку тощо).

ЗА ДОВЖИНОЮ КЛИНКА

Довгоклинкова зброя

Короткоклинкова зброя

422

423

424

425

426

KACTET

НУНЧАКИ

БИТА

